

USTAVNO SODIŠČE

S pojmom ustavno sodstvo razumemo sodno kontrolo ustavnosti zakonov skupaj z organi, ki to izvajajo. Pri tem se odloča ali je pravna norma v skladu z ustavo ali ne. Ustavno sodstvo je organizirano različno, ponekod opravljajo ustavno-sodno kontrolo običajna sodišča (ZDA – vrhovno sodišče), drugod pa so v ta namen organizirana posebna ustavna sodišča. Kontrola ustavnosti je glede na čas in glede na posledice lahko **PREDHODNA** ali pa **REPRESIVNA (NAKNADNA)**. **PREDHODNA** kontrola je ocena ustavnosti pred njeno proglasitvijo – še v postopku sprejemanja predpisa – postopek se prekine.

REPRESIVNA kontrola se opravlja samo v odnosu do veljavnih norm – do predpisov, ki so že sprejeti, proglašeni in objavljeni.

Če se ugotovi, da je zakon v nasprotju z ustavo, se razveljavi ali odpravi. Razveljavitev velja od sprejema odločitve ustavnega sodišča, odprava pa velja tudi za nazaj od časa sprejema norme.

Kontrola ustavnosti je lahko ali **KONKRETNA** ali **ABSTRAKTNA**.

KONKRETNA → tista, ki je vezana na reševanje konkretnega spora. Glavno vprašanje ni ustavnost norme, ampak rešitev konkretnega spora. Ta kontrola je prisotna v ureditvah, kjer so zanjo pristojna običajna sodišča.

ABSTRAKTNA → ko se sproži spor o ustavnosti zakona, ne da bi obstajal konkretni spor. Uveljavljen je v sistemih, kjer imajo ustavna sodišča.

Ustavni postopek lahko sproži:

- ustavno sodišče začne postopek na zahtevo upravičenega predlagatelja, ne more je začeti na lastno pobudo
- ustavno sodišče sproži postopek tudi na lastno pobudo

USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE

• POLOŽAJ IN PRISTOJNOSTI

Ustavno sodišče je najvišji organ za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ustavno sodišče je v razmerju do drugih državnih organov samostojen in neodvisen organ. Svojo organizacijo in delo ureja s poslovnikom. Ustavno sodišče je sestavljeno iz 9 sodnikov, ki jih na predlog predsednika republike izvoli državni zbor za dobo 9 let in ni dopuščena ponovna izvolitev. Za sodnika ustavnega sodišča je lahko izvoljen državljan Republike Slovenije, ki je pravni strokovnjak in je star najmanj 40 let. Predsednika ustavnega sodišča pa izvolijo sodniki izmed sebe za dobo 3 let.

Pristojnosti so določene že v sami ustavi, z zakonom pa še dodatne pristojnosti. Na delovanje ustavnega sodišča se nanaša tudi zakon o referendumu in ljudski iniciativi. Ustavno sodišče odloča o:

- skladnosti zakonov z ustavo
- skladnosti zakonov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in načeli mednarodnega prava
- skladnosti podzakonskih predpisov z ustavo in zakoni
- skladnosti predpisov lokalnih skupnosti z ustavo in zakoni

- skladnosti splošnih aktov izdanih za izvrševanje javnih pooblastil (morajo biti v skladu z ustavo, zakoni in podzakonskimi predpisi)
- ustavne pritožbe zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posamičnimi akti
- spori glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi ter med samimi lokalnimi skupnostmi
- spori glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi
- spori o pristojnosti med državnim zborom, predsednikom republike in vlado
- odgovornost predsednika republike zaradi ustavne obtožbe
- protiustavnost aktov in delovanja političnih strank
- glede pritožb v postopku potrditve poslanskih mandatov
- razne druge zadeve

Naša ustavna ureditev sodne kontrole je abstraktna in represivna. Primer preventivne kontrole je izjema in je uveljavljena pri presoji mednarodnih pogodb. Na predlog predsednika republike, vlade ali 1/3 poslancev daje ustavno sodišče mnenje v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe (njena skladnost z ustavo).

● PRAVNE POSLEDICE

Pravne posledice se razlikujejo v tem ali gre za zakone ali podzakonske predpise..

ZAKON → ustavno sodišče lahko (če oceni, da ni v skladu z ustavo ali ratificiranimi mednarodnimi pogodbami) zakon razveljavi v celoti ali deloma. Razveljavitev učinkuje naslednji dan po objavi odločbe ustavnega sodišča.

PODZAKONSKI PREDPIS → ustavno sodišče ga odpravi ali razveljavi. Odprava učinkuje za nazaj – ničnost predpisa. Razveljavitev učinkuje za vnaprej.

USTAVNA PRITOŽBA

Ustavna pritožba je eno najpomembnejših sredstev za varstvo ustavnih pravic in temeljnih svoboščin. Povzeta je po nemškem modelu. Vloži se na ustavno sodišče zoper posamični akt državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil, s katerim so kršene človekove pravice in temeljne svoboščine. Predhodno mora pritožnik izčrpati vse pravne poti, vključno s sodno.

POSTOPKI PRED USTAVNIM SODIŠČEM

1. SPLOŠNI (postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti): zahtevo za postopek lahko sproži državni zbor, 1/3 poslancev, državni svet, vlada, sodišče, državni tožilec, Banka Slovenije, računsko sodišče, varuh človekovih pravic (posamično zadevo), predstavniški organi lokalnih skupnosti (občinski svet), reprezentativni sindikati (ogrožene pravice zaposlenih).

2. POSEBNI: odločanje v sporih glede pristojnosti, uveljavljanja odgovornosti predsednika republike, potrditev poslanskih mandatov, odločanje o ustavni pritožbi.